

UDC 82

IRSTI 17.07.51

<https://doi.org/10.48371/PHILS.2026.3.82.043>

## TÜRK DİLLERİNDEKİ ŞİİRLERDE TÜRK KAVİMLERİNE DAİR İFADELERİN TASNİF VE TAHLİLİ

\* Yücel D.<sup>1</sup>, Babzhanova A.<sup>2</sup>

\*<sup>1,2</sup> International Burch University, Department of Oriental Philology  
Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

**Öz.** Bu çalışmada Türkiye, Kırgız, Kazak, Tatar, Azeri, Türkmen ve Özbek Türkçelerindeki divanları, lügatleri ve açık kaynakları tarayarak Türk kavimleri ve Türklük üzerine yazılmış şiirleri tasnif etmektedir. Farklı dönemlerden ve günümüz şairlerinden derlenen bu şiirlerin sadece övgü ve yüceltmeyle sınırlı kalmadığı; tarihi şahsiyetler, doğal afetler, coğrafya, kadın güzelliği ve birlik duygusu gibi geniş bir yelpazeye yayıldığı görülür. Ayrıca Türk kavimlerinin birbirleri üzerine de şiirler yazdığı ve konuya dair en çok yeni tarihli manzumenin Kazak Türkçesinde yer aldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı farklı Türk topluluklarının edebiyatlarında kendi kavimleri, diğer Türk boyları ve genel olarak Türklük algısı üzerine yazılmış şiirleri tespit etmek, bunları konu çeşitliliğine göre tasnif etmek ve geçmişten günümüze bu temanın nasıl işlendiğini (Türkiye Türkçesine de aktararak) ortaya koymaktır. Araştırma yöntemleri doküman analizi: Divanlar, lügatler ve açık kaynaklardaki yazılı metinler taranmıştır. Derlenen şiirler belirli bir çerçeve ve düzen içerisinde tasnif edilmiştir. Karşılaştırmalı aktarım yöntemi, diğer Türk dillerindeki şiirler Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Sonuçlar incelenen şiirlerin sadece kendi kavimlerini öven veya yücelten tek boyutlu metinler olmadığı; tarihi şahsiyetler ve hadiseler, tabii felaketler, Türk coğrafyaları, Türk insanı ve kadınlarının güzelliği, birlik, beraberlik ve soydaşlık hissi gibi oldukça geniş bir tematik çeşitliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Teorik önemi edebi ve tarihi süreklilik, Türklük ve kavim temalarının sadece eski dönemlere ait olmadığını, günümüz şairlerinde de devam eden dinamik bir tema olduğunu teorik olarak kanıtlar. Milli ve epik şiirlerin sadece "kendi kavmini övme" klişesinden ibaret olmadığını; doğal afetler, coğrafya ve kadın güzelliği gibi unsurların da milli hissiyatla nasıl harmanlandığını göstererek literatüre yeni bir bakış açısı sunar. Ortak kültür bağları: Türk boylarının sadece kendi içlerine kapalı olmadığını, birbirleri hakkında da şiirler üreterek edebi bir etkileşim içinde olduklarını teorik düzeyde ortaya koyar. Pratik Önemi farklı Türk lehçelerinden derlenen ve Türkiye Türkçesine aktarılan bu şiirler (kıtalar halinde de olsa), Kültürel köprü, diğer Türk dillerindeki şiirlerin Türkiye Türkçesine aktarılması, bu edebi ürünlerin Türkiye'deki okurlar ve araştırmacılar tarafından doğrudan anlaşılmasını kolaylaştırır. Araştırma, günümüzde bu konuya en çok eğilen topluluğun Kazaklar olduğunu en fazla yeni manzumenin Kazak Türkçesinde bulunmasıyla pratik bir veri olarak ortaya koymaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** İmaj çalışması, Şiir, Türk Dilleri, Türk kavimleri, Türklük, Soydaşlık, Vatanseverlik, Milliyetçilik

## Giriş

Her milletin efradı az çok içinde neş'et ettiği kavmini/milletini sever. Kızdığı ve sevmediği yanları olsa da umumi manada müspet ifadeler kullanır. Bu vaziyet konuyla ilgili temas edilen çalışmalarda istatistiklere de yansımıştır. Milletini övme yiğitlik, cengaverlik, dürüstlük, hamiyetperverlik gibi çok farklı yönlerden olabiliyor. Türk kavimlerinin ağız ve lehçeleri genelde milletlerini yücelten kelime ve ifadelerle sahiptir. Ekseriyetle harplerde cesaret verme, yeni nesillere millet şuuru aşılama ve büyük felaketler altında ezilen halkı teskin etme gibi büyük içtimai hadiselerde kelime ve ifadelerle manzum eserlerin de eklendiği görülür. Türk İstiklal Marşı şiiri bu noktada oldukça güzel bir misaldir.

Geniş bir coğrafyada farklı boylara ve ülkelere dağılan Türk milletinin tüm evladına seslenen alttaki marş da bu minvaldedir.

Anayurt Marşı

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer; bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak; bunlar bir soydur

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Başkurt; bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak; bunlar bir soydur.. (Mehmet Sabir Karger, Hasan Delen)

Toplular başka milletlerle ilgili temastaysa farklı ve çoğunlukla kendilerince diğer milletin fertlerinde gördükleri eksik yönleri dile getirirler. Uzaktan bir ilişki varsa çoğunlukla tarafsız kelime ve ifadeler kullanırlar. Uzun müddet beraber yaşadıkları bir millet eğer hakim ve idareci olan tarafsa o vakit övgü ifadeleri ve kelimeleri bulundururlar. Pek görülme de kendi dillerinde yazdıkları mısralarına konu ederler. Diğer taraftan Türklerin bir zamanlar idareci oldukları memleketlerdeki Urduca, Farsça ve Arapça gibi dillerde Türklerle ilgili övgü dolu mısralara rastlanır. Alta bazı Arapça örnekler alınmıştır.

فِي قِتْيَةٍ مِنْ جُيُوشِ التُّرْكِ مَا تَزَكَّتْ  
لِلرَّعْدِ كَرَاتِهِمْ صَوْتًا وَال صَيْتَا

(Genç Türk askerlerinin savaşta saldırları, yıldırımların ses ve sedasını hiçbir şekilde aratmaz) (Armutlu, 2020, s. 57).

وَأَنَّ وَجْهَ التُّرْكِ، وَاللَّهُ جَارُهَا  
بَدُورٌ إِلَى أَثْمَانِهَا تُصَرِّفُ الْبَدْرَ  
وَفِي صُورِ التُّرْكِ الْعَجَائِبُ، فَلْتَكُنْ  
عِيُونُكُمْ صُورًا إِلَى هَذِهِ الصُّورِ

“Türk yüzleri -Tanrı onları kem gözlerden esirgesin- dolunaylardır, uğurlarında (on bin altın) bulunan kiseler edilecek yüzlerdir. Türk güzellerinin yüzlerinde insanı mest edecek noktalar vardır. Öyleyse başka güzellere bakmayın, gözlerinizi bunlara döndürün.” (Zamahşeri, 1429, s. 287; Yaltkaya, 1936, s. 321).

Farsça manzumelerde Türklerle ilgili pek çok yönden değişik ifadeler geçmektedir. Alta onların cengaverlikleri, onların yakışıklılıklarına dair işi mısra alınmıştır.

دَزَادَنَّا رَيْتَ مَكِّ مُتَقَشَّيَا كَرْتَنَ وَجْهِ غَيْمِ  
نَامَكْ شَخْرُو رِگَمِ اَرَوَارَمِ رَيْتَ قَرَبِ

“Bulut, ok atan öfkeli Türk gibi; sanki şimşek onun oku, gökkuşağı da yayı” (Mudebbirî 1370: 41; Karaismailoğlu 2002: 1745).

گنج تمام دنیا ن کف و سکیو کردی اش کرد  
گنچ زاریشمش و مقرد مند و ریگر گنچ

Ey Türk! (Savaşmaktan) vazgeç ve bu savaş elbisesini bir tarafa at! Çengi eline al, kalkanı ve kılıcı elinden bırak. (Ferruhî-yi Sistanî 1349: 204). Arapça ve Farsçadaki örnekler Armutlu’nun (2020) çalışmasından buraya alınmıştır. Urducadaki örneklerle ilişkin toplu halde İlmi Lugatin beşinci cildinde (komisyon, 1983) 136-138. sayfalar arasında Türklerle ilgili söz ve ifadelerin mensur ve manzum eserlerdeki örnekleri dercedilmiştir.

#### İlgili Çalışmalar

Türk dillerinde diğer milletlere ve diğer dillerde Türklere matuf söz varlığı *Batı Avrupa dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Batı Avrupa milletleri* (Yücel, Okuyan, Macit ve Arslan, 2024) ile Balkan dillerinden *Romence, Yunanca ve Bulgarcada Türkler ve Türkiye Türkçesinde Romen, Bulgar ve Yunanlara Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili* (Yücel, Küçük ve Aydoğdu, 2025) kayda değer diğer eserlerdir.

Öte taraftan bizzat Türk dillerinde Türk kavimlerine yönelik kelime ve ifadeler de çeşitli çalışmalarda derlenmiş, tasnif ve tahlilleri yapılmıştır. Bunlar arasında 2025 yılında Yücel ve Babzhanova (2025a) *Rusçada Türk kavimleri ve Türk dillerinde Ruslar* isimli makalelerini kaleme almışlardır. Diğer yandan *Türk dillerinde Türklere Dair söz varlığı* Yücel, Babzhanova ve Shuinshina’nın (2025) makalelerinde ele alınmıştır. Bu çalışmalara Türk dillerinde Azeri, Kazak ve Türkmenlere dair söz varlığının tasnifi ve tahlili (Babzhanova, Shuinshina ve Yücel, 2025) eklenmiştir. Bu anılan çalışmalara paralel şekilde Türk kavimlerinin dillerinde Türk milleti ve kavimleriyle alakalı kelime ve ifadelere ilaveten mebzul miktarda manzum eser vücuda getirilmiştir. Üstte anılan tebliğ ve makalelerde bu konu üzerinde fazla durulmadığı görülmüştür. Araştırmanın çıkış noktası burası olmuş ve derlenen şiirler zarfında Türk boylarının dillerinde Türk kavimlerinin hangi müspet yahut menfi yönlerinin övüldüğü veya yerildiğinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

#### Yöntem

Bu çalışmada Türkiye Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Kazak Türkçesi, Tatar Türkçesi, Azeri Türkçesi, Türkmen Türkçesi ve Özbek Türkçesinden divanlar ve lügatlerden tespit edilen şiirler derlenmiş ve tasnif ile yorumları yapılmıştır. Türkiye Türkçesi dışındaki Türk dillerindeki şiirlerin dil aktarımı da yapılmıştır. Çalışmada doküman analizi kullanılmış olup taramalarda derlenen şiirlere tasviri yöntemle bir çerçeve çizilmeye çalışılmış ve tasnif edilmişlerdir. Sıralama bakımından ilk olarak Türkiye Türkçesinde kaleme alınan şiirler incelenmiştir. Şiirlerin Türkiye Türkçesine aktarımları makalenin yazarlarınca yapılmıştır. Şiirlerin seçiminde mümkün olduğunca farklı konulara değinen manzumeler olmasına dikkat edilmiştir. Çalışmanın sonunda elde edilen sonuçlar ve üzerine yapılan görüşler eklenmiştir. Derlenen Türkiye Türkçesi haricindeki diğer Türk kavimlerinde yazılan şiirlerin aktarımının yapılması ve bu manzumelerin bir tasnif içinde sunulması bu çalışmanın değerini ve önemini artıran hususlardandır.

**Bulgular****Türkiye Türkçesinde Türklere Dair Şiirler**

Türklere yönelik Türkiye Türkçesi şiirlerde geçen ifadelerin birçoğu Farsça terkiplerden ve yine manaca Farsça ile aynıdır. Klasik Türk şiirindeki Türk ifadeleri Nazik'in (2018) çalışmasında bir araya getirilmiş ve yorumları yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılan örnekler Nazik'in (2018) araştırmasından alınmıştır. Türklerin vücut özellikleri, cengaverlikleri, yüz hatları, acımasızlıkları gibi konular klasik şiirimizde yer almıştır.

*Türk-i çeşm*

Türk-i çeşmin tîr-keşinden cânı kim kurtara kim

Ne kadar kim gözlerem tîr-i kazâ eksik değil Ahmed Paşa, G.176/4 (Tarlan, 1992a, s. 204).

*Türk-i çeşm-i kemân-keş*

O Türk-i çeşm-i kemân-keş o nâvek-i müjgân

O ebruvân-ı mukavves o gamze-i Tâtâr Nev'î, G. 132/3 (Tulum ve Tanyeri, 1977, s. 309).

*Türk-i Hitân*

Her lahzada bin zahm urur cânuma gamzen

Hod Türk-i Hitânun işi tîr-ile kemândur Ahmedî, G. 172/5 (Akdoğan, s. 322).

*Türktâz*

Türktâz-ı çeşm-i pürkârın mıdır zâlim senin

Böyle mülk-i hüsnü yekser kâfiristân eyleyen Nedîm, G. 103/3 (Macit, 2016, s. 344).

*Türk (yağmacı)*

Yâ Türk [ü] yâ Mogoldur yagma içinde mâhir

Kâfir mi çeşm ya mest-i gâret-girân-ı îmân Muhibbî, G. 2688/3 (Yavuz ve Yavuz, 2016, ss. II/1356).

*Türk-i hüsn*

Cüyüş-ı Türk-i hüsnün cây idelden mülk-i 'uşşâkı

Metâ'-ı zühd ü dîn ü 'akl u dil hep gâret olmuştur Fehîm-i Kadîm, G. 77/9 (Üzgör, 1991, s. 410).

*türk-i ğırre*

Dil o türk-i ğırre-meste nice dinledür figânın

Ki ğazanferânı lertzân ider esbinün suheyli Fehîm-i Kadîm, G. 285/3 (Üzgör, 1991, s. 674).

*Türk-i kemân-keş*

Ger kasd kılur-ısa gözün cânâ 'aceb mi

Kim Türk-i kemân-keş olanun işi sitemdür Ahmedî, G. 264/2 (Akdoğan, s. 387).

*türk-i tîr-endâz*

Kaşın altında gözün bir türk-i tîr-endâzdır

Yâ meğer mirrîh kılmış kavs burcunda vatan Usûlî, Kasîde-i Diger/8 (İsen, 1990, s. 70).

*Türk-i mestî*

Söyle kim ol Türk-i mestî nice tîr-endâz imiş  
Kim menüm bağrumda andan sad hezârân yâre var Hatâyî, G. 113/2 (Macit, 2017, s. 342).

*Türk-i nîm-mest*

İy Türk-i nîm-mest bu cânım harâbdur  
Yakdun hezâr gönlümü bu ne ‘itâbdur Muhibbî, G. 844/1 (Yavuz ve Yavuz, 2016, ss. I/509).

*türk-i sermest*

Ta‘n etme bana vâiz ol iki türk-i sermest  
İylik ile güç ile yer bulıcak konarlar Necâtî, G. 92/3 (Yılmaz, 2015, s. 180).

*türk-i serhoş*

Hemdem olan gamze-i hûnrîzine baştan çıkar  
Gizli râzî âşıkın ol türk-i serhoştan çıkar Necâtî, G. 198/1 (Yılmaz, 2015, s. 238).

Üstteki beyitlere ilaveten *Türk-i şûh*, *Türk (göz)*, *Türk-i Mazağal basar* (*Gözü şaşmayan Türk*), *Türk-i peri*, *türk-i hûnrîz*, *Türk ü tâz*, *türkî göz (kara göz)*, *Türk gamzesi*, *Türk-i tâzi*, *Âşûb-ı Türk*, *Türkî şehenşâh*, *türk-i bed-hûy*, *Türk-i perî-zâd*, *Türk (yabancı, Hıtanlı Türk)* *türk-i şive-gâr*, *Türk-beççe*, *türk-i kemân ebrû*, *Türk oğlanı*, *türk-tab‘* ve *Türkân-ı Deylem* terkiplerinin de örnekleri klasik şiirimizde bulunmaktadır. Yeni Türk edebiyatında da Türk dili ve milletine dair oldukça mebzul miktarda şiir vücuda getirilmiştir. Bunlardan bir kısmına ait bazı kıta ve bölüklere burada yer verilmiştir.

Bu gün gibi hatırımda

İlk gün, ilk ders, ilk hece

Şiirler yazmak için öğrendiğim

Güzel Türkçe... (Ziya Osman Saba)

Seslenir seni bana ‘ova’m, ‘dağ’ım,

Nere gitsem bulur beni arınmış.

Bir çağ ki akar ötelere,

Bir ak... ki yüce atalar, bir al... ki ulu oğullar,

Türkçem, benim ses bayrağım. (Fazıl Hüsnü Dağlarca)

Son yüzyıl Türk şiirinde Türkçe dışında Türklük de önemli yer bulmuşlar. Bu şiirlerden bir kıta çalışmaya dahil edilmekle yetinilmiştir.

Ben bir Türk’üm dinim, cinsim uludur

Sinem, özüm ateş ile doludur

İnsan olan vatanının kuludur

Türk evlâdı evde durmaz, giderim. (Mehmed Emin Yurdakul)

Türkiye Türkçesi Şiirlerde Türkmenlere Dair İfadeler

Ey serv-i nâz gamzeye öğretme gözlerin

Zinhâr verme mest olıcak türkmâna tîg Necâtî, K. 13/50 (Yılmaz, 2015, s. 78).

Azeri Türkçesinde Türklerle İlgili Şiirler

Azeri Türkçesi Türklerle ilgili ifade ve diğer ibareler yönüyle zengin

sayılabilecek bir Türk dilidir. Türklere dair kimi zaman menfi, çoğu zaman müspet ve tarafsız ifadeler mevcuttur. Bu noktada Azeri Türkçesinde Türklerin dilleri, şeciyeleri ve töreleri gibi konularda kaleme alınan şiirler mevcuttur. Ali bey Hüseyinzade'nin *Türklər ya ölərlər, ya hicrət edərlər, fəqət qul olmazlar* (modern.az, 2017) sözü Azeri Türklerinin Türk milletine bakışını göstermektedir. Azeri Türkçesinden araştırmanın konusuna uygun olan üç şiir buraya alınmıştır.

Şiirlerden ilki Türklerin dilinin güzelliği ve zenginliği üzerinedir.

Türkün dilitək sevgili, istəkli dil olmaz,

Ayrı dilə qatsan bu əsil dil əsil olmaz

Türkün məsəli, folkloru dünyada təkdi

Xan yorğanı kənd içrə, məsəldir, mitil olmaz. (Muhammed Huseyin Şehriyar)

İkinci şiir Türklerin çeşitli mücadelelerde dökülen kanlarının boşa gitmediği konusunu işler.

Türkün tökülən qanları bihudə gedərmə

Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə?

Türkün üzü çevrilməyəcək səmti-əməldən,

Türklər geriye dönməyəcək müslih əməldən. (Məhəmməd Hadi)

Üçüncü şiir Türk milletinin aziziyetini konu edinir.

Əzrin ən böyük çayı Nilə bənzəyən TÜRKƏM!

AZƏRBAYCAN TÜRKYÜƏM, bu soyun şah budağı,

Tunquslara, lehlərə, almanlara, çexlərə

Min-min sözü bəxş edən bəşər atası TÜRKƏM! (Xəlil Rza Ulutürk)

Kazak Türkçesinde Türklere Dair Şiirler

Türkiye Türkçesinde olduğu üzere Kazak Türkçesinde de Türklere dair övgü ifadeleri edebiyatta yer bulmaktadır. Altta konuya dair Kazak Türkçesi şiirler bulunmaktadır. Kazak Türkçesindeki şiirlerin ilkinde Türklerin eskiden idarecilerinin de Türk olmasını anlatır.

Бір күнде сенің иең түрік еді,  
Орын ғып көшіп-қонып жүріп еді.  
Қорықпайтын таудан, тастан батыр  
түрік  
Қойнына жайыменен кіріп еді.

Bir zamanlar efendin Türk idi  
Mekân tutup göçebe hayat sürüyordu  
Dağdan, taştan korkmaya cesur Türk  
Kucağına yavaşça girmiş idi.  
(М.Жұмабаев)

İkinci Kazak şiirinde Türk kavimlerinin birlik ve beraberliğinin önemini anlatır.

Түрік, қазақ тіл тапса түлегімен,  
Парасатты, пайымды, жүрегі кең,  
Мен қуанам ол шықса сын сағатта  
Елбасы мен туған ел тілегінен

Türk, Kazak soyuyla anlaşabilirse,  
Ferasetli, anlayışlı, yüreği geniş  
Ben mutlu olurum zor günde gelse yardıma  
Başkanıyla milletinin dileğiyle  
(Қ.Салықов, Жезкиік)

Kazak Türkçesi edebiyatında Kazakların soyunun tarihteki Göktürk hanedanlığına dayandığı ve asil ve yüce bir kavim oldukları dile getirilir.

**Көк Түрік**

Көк түріктің ұрпағымын тектімін,  
 Ұлығанда ұран болып кетті үнім!  
 Топ шақырып ұлитыңұн жылғадан,  
 Бөрілерге бас қосатын жетті күн!..

**Gök Türk**

Göktürk'ün evladıyım, soyum asil,  
 Sesim yüce bir uranla göğe sil!  
 Toplanınız bozkırların yamaçtan,  
 Kurtlar için birleşmenin günü bil!..  
 (Қ.Қуанышбайұлы)

Türkiye'de son yaşanan zelzele hadisesi üzerine Kazak Türkçesiyle yazılmış bir manzume alta alınmıştır. Dikkati çeken nokta şiirin konusunun soydaşlık temelinde ele alınmış olmasıdır.

Түбі бір Түрік бауырым  
 “Жер сілкінісі болды!” деп  
 Құлаққа жетті жаңалық.  
 Көзім де жасқа толды кеп,  
 Тоқтамай сөзге даналық.

**Kökü Bir Türk Kardeşim**

Deprem Oldu! diye  
 Kulaklara geldi haber,  
 Gözlerim yaşla doluverdi,  
 Sözler sustu, bilgelik söyler.. (C.Құскенов)

Günümüz Türk halkının yaptıkları bazı hatalar üzerine şair eski Türklerden maruzat dilemektedir.

**Көне Түрік**

Көне түркі  
 Кешір сен, көне түрік көк тәңірісі,  
 Біз болдық нағыз аруақ соққан кісі,  
 Айналды қайран аспан қазан түпке,  
 Арылмас ыс пен түтін, оттан іші

**Eski Türk**

Eski Türk  
 Affet beni eski Türk, Gök Tanrısı  
 Biz olduk gerçek ruh çarpan şahıs  
 Büründü zavallı gök yüzü karanlığa  
 Duman kapladı ateş izi gibi.  
 (G. Kairbekov).

Alttaki şiirde Kazak Türkü olan şairin tarih boyunca Türklerin kurduğu kudretli devletleri ve muvaffak oldukları büyük işleri işlemektedir.

**Түрік тегім**

Түрік тегім,  
 Қан-тамырда ағылған,  
 Алтай шыңы үкілі үміт тағынған.  
 Дүниенің тінтілеп төрт бұрышын,  
 Шашақ найза  
 Азияның кіндігіне қағылған!..

**Soyum Türk**

Soyum, Türk  
 Damarımda çağlayan kandır benim.  
 Altay'ın zirvesi umutla taçlanmış,  
 Dört köşeyi arşınlayıp cihanın,  
 Püsküllü mızrak  
 Asya'nın kalbine çakılmış bir yankıdır benim!  
 (C.Ғабдуллаұлы)

Türklerin altı büyük kavmini konu edinen alttaki şiir Kazakların milli bakışlarına ışıқ tutmaktadır.

**Алты алаш**

Айналаңа қарасаң,  
 Шырқалуда тамаша ән.  
 Түркі тілдес алты елді  
 Білесің бе, балапан?!  
 Болмай елге мазақ,  
 Жаз қағазға таза, ақ!  
 Тарайды одан сан аңыз.  
 «Арғы бабам ер түрік!»..

**Altı Alaş**

Etrafına bir bak sen,  
 Yükseliyor tatlı ezgi.  
 Altı Türk soylu milleti  
 Tanıyor musun, yavrucuğum, sevgiyle gizli?  
 Milletinle alay etme,  
 Yaz sayfana tertemizce.  
 ayılır ondan nice masalımız.  
 Ecdadım Er Türk! Demiş..  
 (A.Мұхитбекұлы)

Türkler ve onlara akraba milletlerin kimler olduğu, sanat ve kültürlerinin ileriliği alttaki şiirin temasıdır.

|                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Эстон, латыш, тәжікке мен<br>Ортақ жырлар жазып берем.<br>Тыңдар саха, түрікмен де,<br>Мадияр, болгар, түріктер де<br>Бұдан артық түрлендіріп өрнегі мен<br>арқауын,.. | Est hun, Let hun, Tacik ile<br>Ortak şiirler yazarım<br>Dinler Saha, Türkmen de,<br>Macar, Bulgar, Türkler de<br>Daha da çeşitlendirip nakışı ile desenini..<br>(Kaliyev, Kurmanbayuly ve Isakova, 2019,<br>s. 862) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Türkler ve onlara akraba milletlerin kimler olduğu, sanat ve kültürlerinin ileriliği alttaki şiirin temasıdır.

|                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ер түрік</b><br>Ержүрек, түркі елінің батыры.<br>Өлемге әйгі есімің,<br>Киелі алтын бесігім.<br>Құт байлансын сенің асыл даңқыңа.<br>Ер түрік белін буғанда,<br>Ер қазақ қайта туғанда<br>Рухани астанам боп жарқыра | <b>Er Türk</b><br>Cesur, Türk milletinin kahramanı.<br>Adın dünyada meşhurdur,<br>Kutsal altın beşiğim.<br>Bereket getirsin senin ünvanına,<br>Kahraman Türk belini kuşattığında<br>Kahraman Kazak yeniden doğduğunda<br>Manevî başkentim olup parlayasın.<br>(KEDS) |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Türk milletinin geçmişte siyasi olarak yaptıkları ve kurdukları büyük devletlere olan özlem ve aynısını yapabilme arzusu takip eden mısralarda yer edinmiştir.

|                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Мен түркі едім</b><br>..Өксігені... ол бәлкім, ұлығаны,<br>Тәңірінің түскенде көктен нұры,<br>Өзегінде өнетін өктемдігі.<br>Өлемді алам тағы да Атилланың –<br>Аруағы шалықтап кеткен күні | <b>Ben bir Türk'tüm</b><br>..Tengri'den gökten indiğinde nur,<br>Yüreğimizde yeşerir tekrar kudretin gurur.<br>Ve yine fethederim dünyayı Attila gibi –<br>Ruhu bir daha şahlandığında bir gün!<br>(Ж.Әлімжан) |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Türklerin yaşadığı memleket ve üzerinde mevcut olan kültür alttaki şiirde övülerek anlatılmaktadır.

|                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Түріктің елі</b><br>Жұлдызды жүзік,<br>алқа қып айды тұрған ел,<br>Байрағын желпіп, шаңырағын биік<br>құрған ел.<br>Қазыналы қартым, ақсақал-абыз<br>Түркия | <b>Türk'ün Ülkesi</b><br>Yıldızlı yüzük, ayı boynuna takan ülke,<br>Bayrağını dalgalandırıp, çatısını göğe<br>kuran ülke.<br>Hazineler taşıyan ak sakallı bilge dedem,<br>Ey Türkiye!.. (C.Қамшыгер) |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Türklerin yoğun yaşadıkları yerlerden olan Anadolu coğrafyası ile tabii ve iklim hususiyetleri takip eden şiirde konu alınır.

|                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Анадолы анасындай Түріктің</b><br>Біздің бастан өткен тағдыр не түрлі,<br>Үзілерде жібін жалғап үміттің.<br>Атажұртын сағынатын секілді<br>Анадолы анасындай түріктің. | <b>Anadolu Türk'ün Anayurdu</b><br>Kaderimiz nice fırtına gördü,<br>Ümidin ipiyle bağladık her düğümü.<br>Ata yurdunu özleyen gibiyiz biz,<br>Anadolu'dur Türk'ün anayurdu. |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Бей, Түркі елі,<br>Арайлы алтын күнім ең,<br>Ертегім де<br>Ертеңім де - Елдігім,<br>Көкбөрінің талып жеткен үнінен<br>Рухымды іздеп келдім мен бүгін | Ey Türk'ün yurdu,<br>Altın sabah güneşim,<br>Masalım da<br>Yarınım da - Devletim,<br>Bozkurt'un yorgun ulusundan geldim<br>Bugün ruhumu aramaya seninle.<br>(F.Жайлыбай) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Türkiye'ye gidip orada gördükleri üzerine Kazak Türkü bir şair hissiyatını Қолда, Құдай, Түрік ұлын (Korusun, Hüdâ Türk'ün Evladını) başlıklı şiirinde dile getirmiş ve milli duygularını ve kardeşlik bağlarını ifade etmeye çalışmıştır.

|                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Қолда, Құдай, Түрік ұлын</b><br>..Тәркі болмас түркі дүние,<br>Жаса, жұрты Ер Тоғрылдың.<br>Арманы – асқақ, рухы – кие,<br>Қолда, Құдай, Түрік ұлын | <b>Korusun, Hüdâ Türk'ün Evladını</b><br>..Terk olunmaz Türk'ün dünyası,<br>Yaşa, Ey Er Tuğrul'un yurdu!<br>Yüce hayal, kutsal ruh ile<br>Korusun Tanrı Türk'ün oğlunu!<br>(Қ.Аманжолов) |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Kazak Türkçesinde kaleme alınan alttaki şiir önce Türklerden başlamak üzere Özbek, Türkmen, Tatar, Kırgız, Kazak ve Azerileri konu edinen ayrı bölümlerden meydana gelen uzunca bir eserdir

|                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Түгел түрік баласы</b><br>Түрікпіз, түгелімен түбіміз бір,<br>Түріміз, діліміз де, тіліміз бір,<br>Сырымыз, мұңымыз да бірге біздің,<br>Жалғанға жар салатын жырымыз бір!<br>Өтүкен, отты жерді еткен мекен,<br>Алтайдан аса көктеп өткен екен,..<br>.. | <b>Türk Evladıyız</b><br>Türk'üz biz, hepimiz kökten biriz,<br>Türk soyluyuz; dilimiz, ruhumuz bir.<br>Sırdaşız acıda, sevincimiz bir,<br>Gerçek için yükselen şiirimiz bir.<br>Ötüken'de doğduk, ateşle yoğrulduk,<br>Altay'ın ötesine boy attık biz.<br>.. (Б.Әлімжанов) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Bir önceki şiire benzer şekilde Türk kavimleri tema olarak seçilmişken ilaveten tarihte yaşayan büyük Türk şahsiyetler ve Türk milletine mensup bir kişiye düşen tarihi sorumluluklar şiirde anlatılmaktadır.

|                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Барша Түрік баласы</b><br>Барша түрік баласы –<br>Бейне қолдың саласы.<br>Бірге туып, бірге ескен,<br>Болмай көңіл аласы.<br>..<br>Түріктенсін қаламыз,<br>Түріктенсін даламыз.<br>Түріктенсін санамыз,<br>Түрік болып қаламыз. | <b>Tüm Türk Evladı</b><br>Tüm Türk'ün evladı bir<br>Parmak gibi, elde dir.<br>Birlik doğmuş, bir solukla,<br>Ayrı düşmez gönülden sır.<br>..<br>Türkleşsin hem şehrimiz,<br>Türkleşsin bozkırmız,<br>Türkleşsin bilincimiz,<br>Türk olarak kalırsız.(E.Нүсіпбеков) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### Kazak Türkçesinde Özbeklere Dair Şiirler

Kazak Türkçesinde sadece Türkler şiire konu edilmemiştir. Diğer Türk kavimlerine yönelik manzum eserlerden derlenenler attı verilmiştir. İlk olarak Özbek Türkleriyle ilgili iki şiirden birer kıta alta alınmıştır. İlkinde halk kültürü konu edinilir. Diğerinde ise diğer bazı Türk kavimleriyle beraber Özbeklerle ilgili de ortak içtimai bir konudan söz edilmiştir.

|                                                                                                            |                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Тәшкенге тай мініп барсаң,<br>Таяқ ұстап қайтасың.<br>Әулиеатаға таяқ ұстап барсаң,<br>Тай мініп қайтасың. | Taşkent'e tay (yavru at) binip gidersen,<br>Elinde sopa ile dönersin.<br>Evliyaata'ya sopa ile gidersen,<br>Tay binip dönersin. (KMM 84) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                |                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Өзбек- өрістес ел,</b><br>Қырғыз- қоныстас ел,<br>Қарақалпақ- қарындас ел,<br>Татар -башқұрт -тағдырлас ел. | <b>Özbek – birlikte otlak paylaştığımız halk,</b><br>Kırgız – birlikte konakladığımız halk,<br>Karakalpak – kardeş halk,<br>Tatar ve Başkurt – kader ortağımız. (KMM 72) |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Kazak Türkçesinde Kazaklara Dair Şiirler

Kazak Türklerinin manzum eserlerinde tabii olarak Kazak kavmi de konu alınmıştır. Çalışmaya dahil edilen şiirlerin ilkinde Kazakların Nogay Türklerinden ayrı düşmesi ele alınır ve bir ağıt vasfı taşır. Diğerinde ise Kazaklarla öbür Türk kavimlerinin dostluk ve dayanışma içinde olmaları arzusu dile getirilir.

|                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ноғай -қазақтың айырылуы</b><br>Жылау, жылау, жылау күй,<br>Жылаған зарлы мынау күй,<br>Қазақ пен ноғай айрылды.<br>Қазақ сартқа қайырылды.<br>..<br>Жылау менен қоштасу,<br>Келер ме қайтып ол күндер? | <b>Nogay - Kazak Ayrılıғı</b><br>Ağla, ağla, ağla kösesi,<br>Ağlayan dertli bu nefesi,<br>Kazak ile Nogay ayrıldı,<br>Kazak Sart'a meyleyledi.<br>..<br>Ağlamakla vedalaşmak,<br>Döner mi bir daha o devlet? (IX/77 XӨ) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Қазақ-түрік</b><br>Шекесінің тамыры білемденіп,<br>Қоңыр тірлік өтуде күреңденіп.<br>Биік-биік белеске көтерілген<br>Қазақ түрік елімен түгенделіп.<br>..Түрік елі қазақты сыйласа егер,<br>Ата жұрты екенін білгендіктен. | <b>Kazak-Türk</b><br>Şakak damarı belirgin, derin izde,<br>Solgun hayat geçiyor kızıl bir sızda.<br>Yüksek dağlar, yüce yüce tepeler,<br>Türk'le Kazak tamam olur bir sözde.<br>..Türk'ün Kazak'a saygısı boş değil,<br>..Türk'ün bahtı da yenilenmiş erken.<br>.. (P.Ниязбек) |
| <b>Қазақтың ханы Абылай</b><br>түрінде айтылған.<br>Құлағанға ұқсайды<br>Қазақтың қамал қорғаны,<br>Қайғырмаңыз, ханзадам,<br>Айтпасыма болмады,<br>Батырың өтті Бөгебай                                                      | <b>Hanı Bögenbay'ın Ölümünü Bildirme – Buhar Şıra'nın Uzun Ağıtı</b><br>Kıyamete benzer düştü<br>Kazak'ın kale siper'i,<br>Gamlanma Sultanım,<br>Söylemeden duramadım,<br>Yiğidin gitti Bögenbay.                                                                              |

Üstteki ağıtta bir Kazak yiğidinin ardından yazılan mersiye görülmektedir. Bu sözlerde, Ölen yiğidin ardından halkına hayır, sabır, erlik ve onur miras kalsın mesajı, Bögenbay'ın kahramanlığı ve soyluluğunun gelecek kuşaklara örnek olması için bırakılmış öğüt olarak yer almaktadır (БЖЭ, 374). Kazak Han Abılay, Buhar Zyrau tarafından 57 satırlık bir şiir biçiminde yazılmış uzun şiirlerden biridir. Ana içeriği, Ablay Han'a büyük Kazak kahramanı, başkomutan Kanzhigaly yaşlı Bogembay'ın ölümünü anlatmaktır. Manzum bir öykü biçiminde anlatılır.

Sabırlı olun, düşünmeyin - demir bir düğümle son bulur. Bu noktada, kahramanın kaderinin mübarek olması, kahramanın şanlı yaşam yolunun, cesaretinin ve asaletinin gelecek nesillere örnek olması için ahlaki bir emir vardır (A. Zhakan)

#### **Затым қазақ ал түбім түрік**

Затым қазақ, ал түбім Түрік еді,  
Қазақ десем бар рухым тіріледі.  
Қазақстан көп ұлтты дегенменен,  
Қазақ сөзі Қазақстанның түбірі еді...

#### **Ben Kazak'ım, Ama Köküm Türktür**

Ben Kazak'ım, ama köküm Türktür,  
Kazak deyince ruhum dirilir, ürperir.  
Her ne kadar çok milletli deseler de,  
Kazak sözü Kazakistan'ın özüdür,  
köküdür. (P.Зайытов)

Kazak şair takip eden dörtlükte Kazak gençlerine seslenmekte ve onları teşci' etmektedir.

#### **Қазағымның жастары**

Ашық болып аспаны,  
Жалын атып жас жаны,  
Қосыла берсе бастары,  
Алынбас жоқ асқары,

#### **Kazak Gençleri**

Açık olsun gökyüzünüz,  
Alev alev yansın genç canınız,  
Birleşirse elleriniz,  
Aşılmaz dağ kalmaz önünüzde.  
(A. Асылбек)

Bir diğer şiirde ise Kazak halkının asaleti, basireti ve pervasızlığı övülür.

#### **Қазақтарым бар екен.**

..Тарылмаған,  
Сескенбеген жаттан,  
Қиналмаған,  
Құрылса да қақпан,  
Аман қалған  
От пен судан, оқтан  
Қазақтарым бар екен!

#### **Kazak'larım Varmış Meğer**

..Daralmamış,  
Yabancıdan korkmamış,  
Acı çekmemiş,  
Tuzak kurulsa da yılmamış,  
Ateşten, sudan, kurşundan sağ çıkmış,  
Kazak'larım varmış meğer! (A.Шаяхмет)

Kazak halkına seslenme şiirlerinden bir başkası da Yaşa Kazak, Yaşa şiiridir. Edebi bir şiirden öte marş havası sezilmektedir.

#### **Жаса, қазақ, жаса,**

Ұрпақ үшін жаса!  
Жаса, қазақ, жаса,  
Жұртың үшін жаса!  
Жаса, қазақ, жаса,

#### **Yaşa Kazak, yaşa,**

Evlatların için yaşa!  
Yaşa Kazak, yaşa,  
Halkın için yaşa!  
Yaşa Kazak, yaşa.... (Ж.Сариев)

Kudaibergen'in alttaki şiiri Kazak milletine mensup olmanın övüncü ve kıvancını dile getirir. Bir Kazak evladı olmaktan duyulan bahtiyarlık söz konusu edilir.

Мен рухы биік қазақтың баласымын  
Ата бабам дұшпанына бас имеген  
Мен рухы биік қазақтың баласымын.  
Туған жерін таптауға жол бермеген,  
Мен рухы биік қазақтың баласымын.  
Рухы биік қазақтың баласымын,  
Баласымын, құрметтейтін қазағымның  
бар асылын.

Ben yüksek ruhlu bir Kazak evladıyım,  
Atalarım düşmana boyun eğmemiş,  
Ben yüksek ruhlu bir Kazak evladıyım,  
Toprağını çiğnetmeye asla izin vermemiş,  
Ben yüksek ruhlu bir Kazak evladıyım.  
Ben yüksek ruhlu Kazak evladıyım,  
Kıymet bilen Kazak halkımın saf  
evladıyım.  
.. (B.Kudaibergen)

Kazak halkının müstakil bir devlet sahibi olmak için verdiği mücadele ve fedakârlık methedilir.

**Қазақ**

Қасқырдай қайсар мінез қазақтарды,  
Қанша жерден халқымды азаптады.  
Бой көтеріп намысшыл бабаларым,  
Қазағымды тәуелсіз азаттады..

**Kazak**

Kurt gibi inatçı Kazak milleti,  
Ne kadar zulüm gördü bu millet,  
Baş kaldırdı onurlu atalarımız,  
Ve bağımsız, özgür etti Kazak'ımız...  
(Berdibek)

**Kazak Türkçesinde Kırgızlarla İlgili Şiirler**

Türklerin diğer kavimlerinden bahsedildiği gibi Kazak şiirinde Kırgız Türkleri de anılır.

Жырлар жазам өзге мүлде,  
Өзге тілде, өзге үнде.  
Өздеріндей сезгенінде.  
Тыңдар армян, тыңдар грузин,  
Тыңдар кырғыз, өзбегім де,  
Жырлар жазам өздеріндей

Farklı bir dille, farklı bir sesle  
Yazarım şiirler  
Dinler Ermeni, dinler Gürcü,  
Dinler Kırgız, Özbek de.  
Sizler gibi yazarım şiirler. (MTC 624)

**Kazak Türkçesinde Türkmenlerle İlgili Şiirler**

Türkmenlerin tarihte kurdukları büyük devletler, tarihi şahsiyetleri, edebiyatçıları ve irfani gelenekleri Kazak şiirlerine yansımıştır.

**Көрдім**

Оғыз ханның жаққан шырағын көрдім,  
Мақтұмқұлының шапқан пырағын көрдім.  
Алп Арсланның алтынға толған уысын көрдім  
Молла Непестің ұрпаққа қалған ырысын көрдім...

Алты ұлы қоршаған Оғыз қалдырған  
сан ізін көрдім,  
Ақиқатқа айналған түрікменнің аңызын көрдім

**Gördüm**

Oğuz Han'ın yaktığı çırağı gördüm,  
Mahtumkulu'nun sürdüğü kır atı gördüm.  
Alp Arslan'ın altın dolu avucunu gördüm,  
Molla Nepes'in torunlara kalan varını gördüm.

Алты оғлу сармис Оғұз'un izlerini gördüm,  
Hakikate dönüşen Türkmen'in efsanesini gördüm. (Б.Жақып)

Türkmenlerin gelenekleri, yaşadıkları yerleri mamur etmeleri ve tarihte oynadıkları roller alttaki Kazak Türkçesi şiirde ifade edilmiştir.

**Көңілдегі түндігі ашық, түрікмен**

Көңілдегі түндігі ашық, түрікмен,  
Өмірдегі мұңлы ғашық, түрікмен.  
Дутар сазы жырға ұласып жарқырап  
Айдың нұры күнге ұласып, түрікмен.

**Türkmen – Gönlümde Taht Kuran Halk**

Gönlünün perdesi hep açık, Türkmen,  
Hayatta hüznle âşık, Türkmen.  
Dutar sesi dökülürken bir şiir gibi,  
Ayın nuru güne erişir, Türkmen...  
(F.Жайлыбай)

Kazak Türkçesinde sadece Türkmen halkı değil kadının bilhassa kızlarının güzelliği şiirlerin mısralarına konu edinir.

**Түрікмен қызы**

Жымың қағып толқынға  
Түрікменнің тұр қызы:  
Жайнағандай алдында  
Бақытының жұлдызы..

**Türkmen Kızı**

Gülümseyerek dalgaya,  
Durur Türkmen kızı.  
Sanki önünde parlıyor,  
Mutluluğun yıldızı. ( Қ.Бекхожин)

Türkmen insanının ve kadınının güzellikleri Türkmen ülkesini aşır Kazaklar arasında da yayılmıştır.

### **Түрікменнің сұлулары**

Қызыл көйлек киген қыздар,  
Ұзын көйлек киген қыздар,  
Күн бетінен сүйген қыздар,  
Түрікменнің сұлулары.

### **Türkmen'in Güzelleri**

Kırmızı elbise giyen kızlar,  
Uzun entariyle süzülen kızlar,  
Güneşin yüzünden öpen kızlar –  
Bunlar Türkmen'in güzelleri.. (Б.Жақып)

Кыргыз Түркçесінде Кыргызларла Ілгилі Шіірлер

Кыргыз dilinde diğер Türk lisanlarında olduğu üzere kendi kavimlerinden bahseden manzum eserler bulunmaktadır. Bu şiirlerde Кыргызların dilleri, yaşadıkları memleketin yer şekilleri dile getirilir.

Айтқан тилим эне тил,  
Акылмандар ойлап бил,  
Аркы атаныз түрктүр,  
Анык тили кыргызда  
Андай албай жүрүп түр

Konuştuğum dil ana dilimdir,  
Bilgeler bunu düşünerek bilir.  
Atanız ötedeki Türk'tür,  
Gerçek dili Kırgız'dadır.  
Bunu anlayamayıp yürüyen, (MCЭ 615)

Кыргызların zaman zaman kendi asıl şahsiyetlerinden ayrıldıklarını mısralarına konu edinen Кыргыз Түркçesi şiirler mevcuttur.

Букарадагы кыргыздар,  
Өз тилинен айрылып  
Тажик болгон чагы бар.

Buhara'daki Kırgızlar,  
Kendi dilinden koparak  
Tacik oldukları zamanlar da var. (MCЭ 615)

Кыргызлар kendi yaşadıkları memlekette tarih boyunca yetişen büyük milli kahramanları sitayişle anarlar.

### **Сыямун, Алтай жеринде,**

Кырк уруу кыргыз элинде  
..Кара кыргыз кыйыры экен.  
Алтайдың жеринде,  
Кыргыздын элинде  
Башкы атасы Кара кан  
Кара кандан тараган,  
Андан ары Карач кан,  
Өкүмүнө караган  
Өңкөй кыргыз канча жан(С.О.VIII.10)

### **Altay'in topraklarında,**

Kırk boy Kırgız halkında  
Sıyamun ile birlikte yaşar.  
..Kara Kırgız'ın ucuymuş.  
Altay'in yurdunda,  
Kırgız'ın elinde  
Baş atası Kara Han'dır.  
Kara Han'dan türeyen,  
Ondan sonra Karaç Han,  
Hâkimiyetine bağlı kalan  
Hep Kırgız'dan nice can. (MCЭ 601)

Кыргыз Түркçесінде Kazaklarla Ілгилі ШіірлерКыргыз Түркçesi epeyce şiirde Kazaklar tema olarak seçilmiştir. Alttaki şiirlerin mısralarında Kazaklarla aynı boydan gelindiği, onların akraba kavim oldukları, gelenekleri ve aynı atadan geldikleri söylenmektedir.

### **Алтайдағы казактан**

Арбын барды бу тойго,  
Кыргыздын байы Бактыгул,  
Жакын тууган мына бул.

### **Altay'dan Kazak geldi,**

Kalabalık gitti bu düğüne.  
Kırgız'ın beyi Baktigül,  
Yakın akraba işte bu.. (MCЭ 379)

Казак, кыргыз катаган  
Баарыбыз бир атадан

Kazak, Kırgız, Katagan,  
Hepimiz bir atadanız, (MCЭ 379)

|                                                                                                              |                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Курама кыргыз көп болду,<br>Курган кандай кеп болду,<br>Калкымда казак көп болду,<br>Кандай курган кеп болду | Kurama Kırgız çok oldu,<br>Nasıl bir söz kuruldu.<br>Halkımda Kazak çok oldu,<br>Nasıl sözler söylendi böyle. (MCЭ 379) |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Казак эли дээрлик</b> бардык эпизоддор дакатышат. Казактар кыргыздарменен аралаш жашаган эл болган. Эпоста айтылгандай казактардың кыйыны; Алтындай наал, жез өкчө, Айдаркануул эр Көкчө<br>Атаның көйрөң журт болбос,<br>Апырандап көп казак<br>Айгайлашып калганы.<br>Алты жылкы, бир төө<br>Байгесине алганы | <b>Kazak milleti</b><br>Hemen her bölümde yer alır.<br>Kazaklar, Kırgızlarla iç içe yaşayan bir halk olmuştur.<br>Eposta söylendiği gibi:<br>Altın nallı, tunç ökçeli,<br>Aydarhan oğlu er Kökçe(MCЭ 379)<br>Atanın yurdu boş kalmaz,<br>Coşup gelen çok Kazak,<br>Bağırışıp kalanlar<br>Altı at, bir deve<br>Ödül olarak kazanmışlar. (MCЭ 379) |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### Kırgız Türkçesinde Tatarlarla İlgili Şiirler

Kırgızların dilinde Tatarlarla ilgili şiirler Manas Ansiklopedisinden derlenmiştir. Kırgız Türkçesinde Tatarların bazı tarihi hikayeleri, onların soyları, gelenekleri ve hayat tarzlarını konu edinen dört farklı manzume alta dercedilmiştir.

|                                                                                                |                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Маңгулга тууган татар бар.<br>Бар болгон соң бир өлүм,<br>Баары жанға катар бар (C.O.IX 4846.) | Moğollara akraba Tatarlar da var.<br>Ölüm herkes için var,<br>Her canlı aynı kaderi paylaşır. (MCЭ 1239) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                              |                                                                       |
|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| Эч калбастан катардан,<br>Эштек демектатардан (C.O. 3.23 б.) | Hiç kalmadan saflarından,<br>Hiçbir şey söylemez Tatarlar. (MCЭ 1239) |
|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                             |                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Атаң Шығай жердептир<br>Тасыры деген тигинди,<br>Тасыры деген жер экен,<br>Кой менен төгөө калганда<br>Татар чөбү кен экен. | Baban Şıgay orada yatıyormuş,<br>Tasırı denen o yer,<br>Tasırı denen bir yermiş,<br>Koyunla deve kaldığında<br>Tatar'ın otlağıymış orası.. (MCЭ 1238) |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### Kırgız Türkçesinde Özbeklerle İlgili Şiirler

Kırgız Türkçesinde Özbeklerin kimi tarihi hadiselerinden bahseden bir şiir Manas ansiklopedisinden alınmış ve altta bir kısmı verilmiştir.

|                                                                                                                   |                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Өзүн өзү билип,<br>Кол баштап, жолго кирип,<br>Өзү бек болду деп,<br>Өзүнө кылып койду деп,<br>Ақыры аман койбос, | Kendi başına bildi,<br>Ordu topladı, yola girdi,<br>Kendini bey ilan etti,<br>Kendine paye verdi,<br>Sonunda sağ bırakmaz,.. (MCЭ 947) |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### Tatar Türkçesinde Tatarlarla İlgili Şiirler

Tatar insanının tarihte yaşadığı kimi zorluklar, sürgünler ve diğer müşkül vaziyetler bir hüznün şiiri şeklinde altta görülmektedir.

|                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Татар Кешесе</b>                                                                                                            | <b>Tatar İnsanı</b>                                                                                                                                                            |
| ..Себергә себерелгән,<br>Чиләбедә чиләнгән,<br>Ырынбурда орылган —<br>Синдер, татар кешесе.                                    | ..Sibir’e sürüldün,<br>Çelyabinsk’tе çile çektin,<br>Orenburg’da dövüldün —                                                                                                    |
| ..<br>Татар кешесе, татар кешесе.<br>Истамбулда ысланып,<br>Үзбәкләрдә үзгәреп,<br>Кырымнарда кырылып<br>Беттең, татар кешесе. | ..<br>Sensin, Tatar insanı.<br>Tatar insanı, Tatar insanı.<br>İstanbul’da is koktun,<br>Özbeklerde değıştin,<br>Kırım’da kırıma uğrayıp<br>Yok oldun, Tatar insanı.. (Г.РАХЫМ) |

## Sonuç ve Tartışmalar

### Sonuçlar

Türk kavimlerinin hem her birinin kendi kavmini hem de mensubu bulundukları Türk milletine ithafen şiirler yazdıkları görülmüştür. Ayrıca uzun yıllar Türklerle beraber yaşayan Arap, Fars ve Urdu edebiyatlarında da Türklerle ilgili hatırı sayılır manzume bulunduğu tekrar ifade edilmiştir. Türkiye Türkçesindeki örneklerin hemen tamamının Fars edebiyatından alınmış olması da bu çalışmadaki ilginç bir diğer noktadır. Türkiye Türkçesinde 33 farklı sıfat Türklere yakıştırılmıştır. Türkmenle ilgili de bir beyit ilgili kısma eklenmiştir.

Azeri Türkçesi şiirlerde Türklerin nasıl aziz bir millet oldukları, tarihte akan kanlarının boşa gitmediği ile dil, töre ve gelenekleri kaleme alınmıştır.

Kazak Türkçesinde Türklere dair şiirlerin onların Türk milletine bakışlarını ortaya koymakta, tarihte Türklerin kurduğu kudretli devletler ve muvaffak oldukları büyük işlerin konu edildiği anlaşılmıştır. Hatta bazı şiirlerde Türklerin tarihte yaptıkları bazı hatalar dile getirilmektedir. Türkiye’de son yaşanan deprem de Kazak şiirinde yer aldığı ortaya konulmuştur. Kazakların asil bir millet oldukları, soylarının Göktürklerle dayandığı, bir ve beraber olmanın ehemmiyeti, Hüdâ’dan bu milleti koruması dileği işlenmiştir. Kazakların idarecilerinin eskiden yine kendilerinden olduğu, Kazak halkına mensup olmanın kıvancı, diğer Türk kavimleriyle ayrı düşmenin yanlışlığı, tarihteki mühim Türk şahsiyetler, on devletlere olan hasret ve Türk milletine mensup olmanın mesuliyeti, Türk milletinin cesareti ve bu cesaretin ortaya konulmasıyla elde edilebilecek siyasi ve idari muvaffakiyetler, Türklerin yoğun yaşadığı memleketlerin tabii yeryüzü şekilleri ve Türk kültürünün Kazak şiirlerinde ele alınan konulardan olduğu sonucu ortaya konulmuştur. Kazaklar sadece Türkler ve Kazaklardan bahsetmemiş olup Türklerin diğer kavimleri de şiirlerde konu edinilmiştir. Son olarak tarihteki bazı Kazak kahramanların da mersiyeleleri yazılmıştır. Türkmenlerin örf ve adetleri, memleketlerini imar etmeleri, Selçuklu gibi bir devleti kurmuş olmaları, onların tarihteki büyük siyasi ve edebi şahsiyetleri Kazak Türkçesi mısralarda ifade edildiği tespit edilmiştir. Kazak şiirinde Kırgızlar da değişik yönleriyle ele anılır. Türkmen halkı ve kadınının bilhassa kızlarının beden güzelliklerinin Kazak şairlerin mısralarında anlatıldığı anlaşılmıştır.

Kırgız Türkçesinde epeyce şiirin Kazakları konu edindiği, onlarla aynı boydan geldiği, onların kendilerine akraba oldukları, gelenekleri ve aynı soydan geldiklerinin anlatıldığı görülmüştür. Tarihteki önemli Kırgız şahsiyetlerin sitayişleri, zaman zaman asliyetlerine uymayan tavırlara girdikleri, Kırgız dili, Kırgızların yaşadıkları memleketin yer şekilleri diğer konular arasındadır. Aynı şekilde Özbeklerin tarihte yaşadıkları kimi hadiseler ele alınmıştır. Tatarların bazı tarihi hikayeleri, soyları, âdetleri ve hayat tarzları Kırgız şiirinde onlara ithafen yazılan şiirlerin temaları olduğu ortaya konmuştur. Tatar halkının tarihte yaşadığı sürgün ve diğer müşkül durumlar Tatar şiirinde yer edinmiştir.

### **Tartışmalar**

Araştırmaya başlarken Türk kavimlerinin çoğunlukla kendi kavimlerini övecekleri, yüceltecekleri, seciye ve ahlaklarını dile getirecekleri şiirlerin bulunduğu farzedilerek başlanmıştı. Derlenen şiirlere bakıldığında hem diğer Türk kavimlerinden bahsedildiği hem de oldukça farklı konuların işlendiği sonucu ortaya çıkmıştır. Hatta yaşanan bir deprem sonrası soydaşlık hissiyle şiirler dahi kaleme alınmış olması oldukça şaşırtıcı bulunmuştur. Daha derin ve geniş araştırmalar sonrası hangi temada ne kadar şiir yazıldığı belirlenebilecektir. Bu şiirlerin varlığı ve miktarı Türk kavimlerinin birbirlerine olan bakışları, içtimai olarak bu meselelerde nelere ağırlık verdikleri gibi konulara açıklık getirilebilecektir.

### **KAYNAKÇA**

- [1] Armutlu S. Fars şiirinde “Türk” kelimesine yüklenen anlamlar // Doğu Esintileri. – 2020. - № 12. – Pp. 51-90. <https://izlik.org/JA39NJ36UH> 15.05.2025
- [2] Babzhanova A., Shuinshina S. & Yücel D. Türk Dillerinde Azeri, Kazak ve Türkmenlere Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili // Fusion Multidisipliner Journal. – 2025. – № 1(1). –Pp. 34-56.
- [3] Commission. Ilmi Lughat (Tareekhi Usul Par). (Jeld-i Pancham). – Urdu Dictionary Board, 1983. – Pp. 136-138
- [4] Nazik S. Klasik şiirde türk güzeli // Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergis. – 2018. – №45. – Pp. 138-158.
- [5] Yücel D., Babzhanova A. & Shuinshina, S. Türk Dillerinde Türklere Dair Söz Varlığı // Silkway Social Science Journal. – 2025. – № 1– Pp. 22-39.
- [6] Yücel D., Babzhanova A. Rusçada Türk kavimleri ve Türk dillerinde Ruslar // Sosyal Bilimler Dergisi. – 2025. – №12(75). – Pp. 199-240.
- [7] Yücel D., Küçük Y. & Aydoğdu, S. Romence, Yunanca ve Bulgarcada Türkler ve Türkiye Türkçesinde Romen, Bulgar ve Yunanlara Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili // Journal of Research in Turkic Languages. – 2025. – № 7(2). – Pp. 86-107.
- [8] Yücel D., Okuyan S., Macit İ. & Arslan K. . Batı Avrupa Dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Batı Avrupa Milletleri // International Social Sciences Studies Journal. – 2024. – №10 (119). – Pp. 159-180.
- [9] Акматалиев А. «Манас» Сағымбай энциклопедиясы. – Бишкек: «Бийиктик плюс», 2015. – Б. 379-1339.

- [10] Әлібеков Т., Әкімова Т., & Еркін Е. Дала фольклорының антологиясы; Он томдық-том 9. Халық өлеңдер. – Brand Book, 2010 – 77 б.
- [11] Қалиев Б. Қ., Түймебаев Ж. Қ. Мұқағали тілі сөздігі. – Алматы: Керемет медиа баспасы, 2019 – 624 б.

## REFERENCES

- [1] Armutlu S. Fars şiirinde “Türk” kelimesine yüklenen anlamlar // Doğu Esintileri. – 2020. - № 12. – Pp. 51-90. <https://izlik.org/JA39NJ36UH> 15.05.2025
- [2] Babzhanova A., Shuinshina S. & Yücel D. Türk Dillerinde Azeri, Kazak ve Türkmenlere Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili // Fusion Multidisipliner Journal. – 2025. – № 1(1). –Pp. 34-56.
- [3] Commission. Ilmi Lughat (Tareekhi Usul Par). (Jeld-i Pancham). – Urdu Dictionary Board, 1983. – Pp. 136-138
- [4] Nazik S. Klasik şiirde türk güzeli // Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergis. – 2018. – №45. – Pp. 138-158.
- [5] Yücel D., Babzhanova A. & Shuinshina, S. Türk Dillerinde Türklere Dair Söz Varlığı // Silkway Social Science Journal. – 2025. – № 1– Pp. 22-39.
- [6] Yücel D., Babzhanova A. Rusçada Türk kavimleri ve Türk dillerinde Ruslar // Sosyal Bilimler Dergisi. – 2025. – №12(75). – Pp. 199-240.
- [7] Yücel D., Küçük Y. & Aydoğdu, S. Romence, Yunanca ve Bulgarcada Türkler ve Türkiye Türkçesinde Romen, Bulgar ve Yunanlara Dair Söz Varlığının Tasnifi ve Tahlili // Journal of Research in Turkic Languages. – 2025. – № 7(2). – Pp. 86-107.
- [8] Yücel D., Okuyan S., Macit İ. & Arslan K. . Batı Avrupa Dillerinde Türkler ve Türkiye Türkçesinde Batı Avrupa Milletleri // International Social Sciences Studies Journal. – 2024. – №10 (119). – Pp. 159-180.
- [9] Akmatiev A. «Manas» Sağymbai ensiklopediasy [Encyclopedia of Sagymbai]. – Bişkek: «Biiktik plüs», 2015. – B. 379-1339. [in Kaz.]
- [10] Әлібеков Т., Әкімова Т., & Еркін Е. Дала фолклорының антологиясы [Anthology of Steppe Folklore]; Он томдық-том 9. Халық өлеңдер. – Brand Book, 2010 – 77 б. [in Kaz.]
- [11] Qaliev B. Q., Tüimebaev J. Q. Mūqağali tılı sözdığı [Dictionary of Mukagali’s Language]. – Almaty: Keremet media baspasy, 2019 – 624 b. [in Kaz.]

## ТҮРКІ ТІЛДЕРІНДЕГІ ӨЛЕҢДЕРДЕГІ ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНА ҚАТЫСТЫ СӨЗ ОРАЛЫМДАРЫНЫҢ ЖІКТЕЛУІ МЕН ТАЛДАНУЫ

\*<sup>1</sup> Юджел Д.<sup>1</sup>, Бабжанова А.<sup>2</sup>

\*<sup>1,2</sup> Халықаралық Бурч университеті, Шығыс филологиясы кафедрасы,  
Сараево қаласы, Босния және Герцеговина

**Аңдатпа.** Бұл зерттеуде түрік, қырғыз, қазақ, татар, әзербайжан, түрікмен және өзбек тілдеріндегі өлеңдер жинақтары, сөздіктер мен

ашық дереккөздер сараланып, түркі халықтары мен түркілік тақырыбына арналған өлеңдер жүйеленді. Әртүрлі тарихи кезеңдерде өмір сүрген және қазіргі заман ақындарының шығармаларынан іріктелген бұл өлеңдердің тек мадақтау мен дәріптеумен шектелмейтіні анықталды. Олар тарихи тұлғалар мен оқиғаларды, табиғи апаттарды, географиялық кеңістікті, әйел сұлулығын, сондай-ақ бірлік пен бауырластық сезімдерін қамтитын кең тақырыптық ауқымды қамтиды. Сонымен қатар, түркі халықтарының бір-бірі туралы да өлеңдер жазғаны және осы тақырыптағы жаңа туындылардың ең көп саны қазақ тілінде кездесетіні анықталды.

Зерттеудің мақсаты – әртүрлі түркі халықтарының әдебиеттерінде өз халқы, басқа түркі тайпалары және жалпы түркілік ұғымы туралы жазылған өлеңдерді анықтау, оларды тақырыптық ерекшеліктеріне қарай жіктеу және бұл тақырыптың өткеннен бүгінге дейін қалай көрініс тапқанын көрсету. Осы мақсатта құжаттарды талдау әдісі қолданылып, өлеңдер жинақтарындағы, сөздіктердегі және ашық дереккөздердегі жазбаша мәтіндер зерттелді. Жиналған өлеңдер белгілі бір жүйе мен ғылыми қағидалар негізінде топтастырылды. Сондай-ақ салыстырмалы аударма әдісі арқылы өзге түркі тілдеріндегі өлеңдер түрік тіліне аударылды. Зерттеу нәтижелері қарастырылған өлеңдердің тек өз халқын мадақтайтын біржақты шығармалар емес екенін көрсетті. Олардың мазмұны тарихи тұлғалар мен оқиғаларды, табиғи апаттарды, түркі әлемінің географиясын, түркі халқы мен әйелдерінің сұлулығын, сондай-ақ бірлік, ынтымақ және туыстық сезімдерін қамтитын кең тақырыптық әртүрлілікпен ерекшеленеді. Зерттеудің теориялық маңызы түркілік пен тайпалық тақырыптардың тек өткен кезеңдерге ғана тән емес екенін, олардың қазіргі ақындар шығармашылығында да жалғасын тауып отырған өзекті әрі динамикалық тақырып екенін дәлелдеуінде жатыр. Сонымен қатар, ұлттық және эпикалық поэзияның тек «өз халқын мадақтау» ұғымымен шектелмейтінін, табиғи апаттар, география және әйел сұлулығы сияқты тақырыптардың да ұлттық сезіммен астасып жатқанын көрсету арқылы ғылыми әдебиетке жаңа көзқарас ұсынады. Бұдан бөлек, зерттеу түркі халықтарының өзара әдеби байланыста болып, бір-бірі туралы өлеңдер жазу арқылы мәдени және әдеби ықпалдастық орнатқанын айқындайды. Практикалық тұрғыдан алғанда, әртүрлі түркі тілдерінен жинақталып, түрік тіліне аударылған бұл өлеңдер мәдени көпір қызметін атқарады. Өзге түркі тілдеріндегі әдеби мұраны түрік тіліне аудару олардың Түркиядағы оқырмандар мен зерттеушілер тарапынан тікелей қабылдануы мен түсінілуін жеңілдетеді. Сонымен қатар, зерттеу қазіргі таңда бұл тақырыпқа ерекше назар аударып отырған халықтың қазақтар екенін, яғни жаңа өлеңдердің ең көп бөлігі қазақ тілінде жазылғанын нақты дерек ретінде көрсетеді.

**Тірек сөздер:** имидждік зерттеу, поэзия, түркі тілдері, түркі тайпалары, түркілік, қандастық, отансүйгіштік, ұлтшылдық

## CLASSIFICATION AND ANALYSIS OF EXPRESSIONS CONCERNING TURKIC TRIBES IN POEMS IN TURKIC LANGUAGES

\*Yücel D.<sup>1</sup>, Babzhanova A.<sup>2</sup>

\*<sup>1,2</sup> International Burch University, Department of Oriental Philology  
Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

**Abstract.** This study examines poetry collections, dictionaries, and open-access sources in Turkish, Kyrgyz, Kazakh, Tatar, Azerbaijani, Turkmen, and Uzbek Turkish in order to classify poems written about Turkic peoples and Turkic identity. The analysis reveals that the poems collected from different historical periods as well as contemporary poets are not limited to praise and glorification. Instead, they encompass a wide range of themes, including historical figures and events, natural disasters, geographical spaces, female beauty, and feelings of unity and solidarity. Furthermore, it was found that Turkic peoples have also written poems about one another, and that the largest number of recent poems on this subject is found in the Kazakh language. The aim of the study is to identify poems written about a community's own people, other Turkic groups, and Turkic identity in general within the literatures of different Turkic communities; to classify these poems according to their thematic diversity; and to demonstrate how this theme has been represented from the past to the present. To achieve this objective, the study employs document analysis by examining written texts found in poetry collections, dictionaries, and open-access sources. The collected poems were systematically classified within a specific analytical framework. In addition, a comparative translation method was used, whereby poems from other Turkic languages were translated into Turkey Turkish. The findings indicate that the examined poems are not merely one-dimensional texts that praise or glorify a particular ethnic group. Rather, they display considerable thematic diversity, addressing historical figures and events, natural disasters, Turkic geographies, the beauty of Turkic people and women, and feelings of unity, solidarity, and kinship. The theoretical significance of the study lies in demonstrating that themes related to Turkic identity and ethnic groups are not confined to earlier historical periods but continue to function as dynamic themes in contemporary poetry. The study also offers a new perspective by showing that national and epic poetry is not limited to the glorification of one's own people; it also integrates themes such as natural disasters, geography, and female beauty into expressions of national sentiment. Furthermore, the study highlights the cultural and literary interactions among Turkic peoples, demonstrating that they have produced poems about one another and have maintained literary connections across communities. From a practical perspective, the poems collected from different Turkic languages and translated into Turkey Turkish serve as a cultural bridge. The translation of these literary works facilitates their direct understanding by readers and researchers in Turkey. In addition, the study provides evidence that Kazakhs are currently

the community most actively engaged with this theme, as the largest number of recent poems on Turkic peoples and Turkic identity has been identified in the Kazakh language

**Keywords:** image study, poetry, Turkic Languages, Turkic tribes, Turkic identity, kinship, patriotism, nationalism

*Мақала түсті / Статъя поступила / Received: 12.07.2026.*

*Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted: 25.09.2026.*

***Yazarlar hakkında bilgi:***

Doğan Yücel – Doctor, Assistant Professor, Uluslararası Burch Üniversitesi, Saraybosna, Bosna-Hersek, <https://orcid.org/0000-0001-6240-8886>, E-posta: [dyucel58@gmail.com](mailto:dyucel58@gmail.com)

Anar Babzhanova – Doktora öğrencisi, Uluslararası Burch Üniversitesi, Saraybosna, Bosna-Hersek, <https://orcid.org/0000-0002-4698-2869>, E-posta: [anar.babzhanova@stu.ibu.edu.ba](mailto:anar.babzhanova@stu.ibu.edu.ba)

***Авторлар туралы мәлімет:***

Доған Юджел – докторы, қауымдастырылған профессор, Халықаралық Бурч Университеті, Сараево қаласы, Босния және Герцеговина, <https://orcid.org/0000-0001-6240-8886>, e-mail: [dyucel58@gmail.com](mailto:dyucel58@gmail.com).

Анар Бабжанова – PhD докторант, Халықаралық Бурч Университеті, Сараево қаласы, Босния және Герцеговина, <https://orcid.org/0000-0002-4698-2869>, e-mail: [anar.babzhanova@stu.ibu.edu.ba](mailto:anar.babzhanova@stu.ibu.edu.ba)

***Information about the authors:***

Doğan Yücel – Doctor, Assistant Professor, International Burch University, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, <https://orcid.org/0000-0001-6240-8886>, e-mail: [dyucel58@gmail.com](mailto:dyucel58@gmail.com)

Anar Babzhanova – PhD Candidate, International Burch University, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, <https://orcid.org/0000-0002-4698-2869>, e-mail: [anar.babzhanova@stu.ibu.edu.ba](mailto:anar.babzhanova@stu.ibu.edu.ba)